

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

VI. ÉVFOLYAM.

Alapította :

1924.

5. SZÁM.

RAVASZ LÁSZLÓ

M Á J U S

BCU Cluj Central University Library Cluj

A lelkipásztor kísértései : Kiüresedés.
Igebírdetés Kultusz : Textusmagyarázat.
 (I. L.) *Vallásos nevelés* : Feladataink
 a vas. iskolában. (Gönczy Lajos) Vas-isk.
 vezérfonal. *Tudomány-Világnézet* : A
 nép fogalma, jelentősége világnézetünk-
 ben és életünkben. (T. S.) A millenis-
 ták agitatorikus tevékenysége. (Gergely
 Ferencz) — *Irodalmi szemle* — *Egyházi
 szemle* : Ev. mozgalmak más egyházak-
 ban. (I. L.) Második ifj. konferenciánk.
 (I. L.) Egyesületek. (I. L.) Szerk. üzenetek

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

Dr. IMRE LAJOS

Dr. MAKKAI SÁNDOR

Dr. TAVASZY SÁNDOR

Megjelenik :
 május és augusztus kivételével
 minden hónapban.

Felelős szerkesztő :
 Dr. Imre Lajos.
 Kiadóhivatal :
 Cluj-Kolozsvár, C. Victoriei 38.

Előfizetési ára :
 Egész évre --- --- 150
 Egyes szám ára :--- 15

NDO

Lei

Lei

„Az ÚT“ kiadásában eddig megjelentek:

„Az Út“ könyvtára:

2. A ref. presbiter kis ká-téja: III. kiadás. Ára — 2 L.
3. Néprajzi feladatok — Erdélyben. Ára — — 5 L.
4. „Maradj velem“ Ima-könyv. Ára kötve — — 35 L.
- Makkai Sándor: Élet fejedeleme. Elbeszélések. Ára bérmentve — — — 45 L.
- Törzslap. Vas. iskolák szá-mára. Ára — — — 50 b.
- „Az én kicsinyeim“ Gyer-mektraktátus Ára — — 50 b.

„Ünnapnapok“

- Népies traktátusok. Egy füzet ára 2 Lei. Egy sorozat (5 füzet) ára 10 Lei.
1. Makkai S.: Az Eszter padja. (Elbeszélés)
  2. Vallásos költemények.
  3. Br. Hacke Károlyné: Anyák könyve.
  4. Tavaszy Sándor: Kálvin János élete.
  5. Gyallay D.: Mindenre sor kerül.

Faragott fatáblák bibliai mondásokkal, művészi kivitelben darabja 35 L. Új képes levelezőlapok bibliai képekkel és mondásokkal, kétszin-nyomás, darabja 1 Lei. *Bibliák, traktátusok, Könyvtári emléklapok és könyvek kaphatók. Bárhol megjelent és beszerezhető* könyvek kiadó-hivatalunkban megrendelhetők.

Rendelje meg az

„IFJÚ ERDÉLY“

ismeretterjesztő, széplrodalmi ker. ifjusági lapot. Az egyetlen komoly ker. irányu ifjusági folyóirat.

Főszerkesztő: Dr. IMRE LAJOS.

Felelős szerkesztő: KOVÁCS SÁNDOR.

Előfizetési ára egy évre (10 szám) 60 Lei. Megrendelhető kiadóhivatalunknál.

Május végén jelenik meg
RAVASZ LÁSZLÓ

„Az emberélet útjának felén“

cimű új könyve, mely tartalmaz 14—15 nagyobb cikket, 24 elbeszélést, prédikációt. 10—11 temetési orációt, 8—10 apróbb közleményt. A mű 20 ivnyi terjedelemben lapunk kiadásában fog megjelenni.

Előjegyzési ára 110 Lei.

Előjegyezni lehet lapunk kiadóhivatalában.

A lelkipásztor kísértései.

4 Kiüresedés.

A legmegdöbbentőbb és legtragikusabb dolog olyan lelkipásztor látása, akinek e lelkéből kifogyott minden isteni erő, minden energia. Az ilyen szomorúan tengeti az életét máról holnapra. Mint az az orvos, aki tehetetlenül áll a nagy beteg ágya mellett, úgy áll ez a lelkipásztor a gyülekezetével szemben. Elő példája annak a szomorú történetnek, amely erejevesztett, elgyöngült lelkek története. Néha-néha ha sorsára eszmél megragadja az a keserű tapasztalás, hogy ime ő örökre elvált a talajától, megszűnt minden közösség közte és amaz erőforrás között, amely táplálta hajdan. Az élet vize kiapadt a számára, s az alkotásnak, reménységnek szent napjaiból csak a pallást marad, szomorú emléke e boldog aranykornak. Körülte szomjuhozik és éheznek a világ, s ő kénytelen, mint hajdan a tanítványok „elbocsátni a sokaságot”, mert nincs mit adni nekik.

Készakarva a legkomolyabb képet mutattam be, mert a kiüresedés veszedelme nagy és komoly. Ezt a legmegrázóbb tapasztalatot, hogy minden kapcsolata elveszett az örökkévaló világgal, hiszem, kevesen tették közülünk. De a kísértés, mely ez útra vezet, minegyikünk előtt áll minden napon.

Először csak azt vesszük észre, hogy ismételjük magunkat. Bizonyos idő múlva mindig visszatérnek az igehirdetésünkbe ugyanazon gondolatok, mondhatni kifejezések. Különösen erős erre a kísértés az ünnepi igehirdetésnél, mikor, ha előre ki nem dolgoztuk mondandóinkat, hamar kapjuk magunkat azon, hogy a másik, tegnap elmondott gondolatkörbe jutottunk vissza. Ez ellen legtöbbször úgy szoktak védekezni, hogy nyomtatott egyházi beszédgyűjteményt vesznek elő. Ennek első következménye kétségtelenül az újabb gondolatok nyeresése lesz, de velejár az is, hogy a beszédek, melyeknek írója egészen más gondolatkörben élt és más egyéniség volt, idegenek maradnak a lelküinktől. Mint a nem reánk szabott ruha, lötyögnek rajtunk, vagy szorítanak bennünket. A gondolatai nem is gazdagítják lelkünket, mert, lehet, egészen más világnézet kifejezői.

Ha már egyszer megszoktuk, hogy mástól megírt beszédek mondjunk, lassanként a lelkünk önállóságán és egyéniségén is csorba esik. Az igazi igehirdetés a lelkipásztor pásztori munkájából veszi erejét és oda is tér vissza; ez a kapcsolat

nálunk megszakadt. Az élet tapasztalatai, emberi lelkek nagy problémái kezdenek bennünket nem érdekelni és a látásunk, mellyel egyes családok lelki életébe olyan mélyen beláttunk azelőtt, meghomályosodik. Az igehirdetésünk általánossá lesz, melyet mindenki egyformán tarthat magának szólónak, de senki sem érzi, hogy most az én lelkem kérdésére felelt. A munkánkat valami felületesség kezdi jellemezni, melyet mi gyakorlatnak és könnyedségnek nevezünk, pedig ép azt mutatja, hogy elszakadtunk az élettől. Ha valaki föltárja előttünk az élete kérdéseit, egy „bizony!” „hja,” vagy „persze” az egyedüli feleletük. S a magunkraeszmélés egy pillanatában világosan áll előttünk a megdöbbentő tény: a lelkünk kezd kiürülni, kezdenek belőle eltávozni azok a gondolatok, melyekre egész munkánkat építettük.

E kísértés megakadályozására elsősorban is szokjuk meg, hogy minden alkalomra, mikor az ígét hirdetnünk kell, pontosan készüljünk elő. A szombat esték csöndjében olyan nyugodtan lehet gondolkozni arról, miről beszélek holnap a gyülekezetemben, mit akarok mondani és kinek minő kérdésére válaszolok majd evvel. Ha aztán a gondolatmenet le van írva, ha a magam lelke már épült azon, amivel a gyülekezetet építeni akarom, akkor nem kell félnem, hogy a beszédem hideg, az előadásom erőltetett lesz. Az az igehirdetés érte el legbiztosabban a hatást; mely nemcsak a gyülekezet tetszésével találkozott, hanem amelyből az igehirdető is vitt haza valamit.

Az igehirdetés azonban csak akkor lesz ilyen, ha igazán az ige hirdetése. Egy jó lelkipásztor szombat esténként végignéz az egész heti munkáján. Mit akartam elérni, kérdezi a programjától, melyet szintén megkészt előre a téli és a nyári időszakra? Mit értem el, kérdezi magától? Mi volt a hét legkiemelkedőbb eseménye az én munkám terén? Látogatást tettem egy gyászborúlt családnál; meglátogattam az új presbitereket; visszavonás támadt két család között, ki kell egyenlitenem? Milyen sikerről számolhatok be, minő kudarc ért, s mi az oka? Így figyel a jó lelkipásztor minden héten, a saját magával való számadás óráján, hogy áll Isten országának dolga az isteni segítséget, akkor érzi, hogy a lelkének nem kell félnie a gyülekezetében! Így állítja be a maga igehirdetését a gyülekezeti munka szolgálatába. S ha Isten iránti mélységes hálával tapasztalja kiüresedéstől, mert tele van reménységgel, tervvel, bizalommal.

Mindennek pedig egyetlen egy eszköze van, ha a lelkipásztor maga is gyakorolja az Isten közellétét. Ha nemcsak akkor veszi elő a bibliát, mikor templomba indul, hogy kiket resse a teksztust, hanem minden napon. Ott érzi a kapcsolatot száz és száz év minden eseményén keresztül is azokkal, akik Isten országának munkásai voltak, ép, mint ő, s akiknek szintén kellett küzdeniök a nehézségekkel és kísértésekkel, mint neki. Aztán a szombat esték csöndes, szent áhítatában érezze

meg a közellétét annak, aki a munkával megbízta. Kísértéseimet Ő segít legyőzni, nehézségeimben és csalódásaimban az Ő ereje emel föl. Neki vagyok felelős a munkámban. Ha egyszer megéreztlük azt a téren és időn felülemelő gondolatot kis tanulószobánkban, mikor körülöttünk a szombat esti árnyak szállanak le, hogy most szemben állunk Istennel és egyedül vagyunk vele, óh, hogyan üresedhetnék ki akkor az a lélek, melyet olyan mélyen betölt az isteni erő örök jelenléte?!

I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IGEHIRDETÉS – KULTUSZ.

Textusmagyarázat.

(Irodalmi felhasználás joga fenntartva.)

Az újszövetség egyik legnehezebb textusa, melyet kerülnek az igehirdetők, az *I. Ján. 5; 6–8*. Ezt a részt a Szentháromság tanának igazolására ill. annak bibliai alapjául szokták felhozni, gyakorlati felhasználása az újabb igehirdető irodalomban nem kíséreltetett meg, egyedül *Faber* magyaráza a „Harte Reden” c. gyűjteményében.

E versek így hangzanak: „*Ez az, aki vér és víz által jő vala, Jézus a Krisztus, nem csak a vízzel, hanem a vízzel és a vérrrel. És a Lélek az, amely bizonytságot tesz, mert a Lélek az igazság. Mert hárman vannak, akik bizonytságot tesznek a a menyben, az Atya, az Ige és a Szent Lélek; és ez a három egy. És hárman vannak, akik bizonytságot tesznek a földön, a Lélek, a víz és a vér, és ez a három is egy.*” Nem szólva a szövegkritikai vitákba, melyek megoszlanak a hely eredetisége, ideje stb. kérdéseiben, nézzük, hogyan lehetne ezt gyakorlatilag felhasználni.

Az egész részben — tovább is, — a Lélek bizonytságtételéről van szó, vagyis arról, hogy az isteni tervnek, a bennünket felemelő kegyelemnek nincs *külső* bizonytsága, csak egy *belső* bizonytsága van: a Lélek tesz bizonytságot előttünk arról, hogy az ígéretek igazak és ámenek. Ez a *belső* bizonytságtétel a ref. ker. vallásnak egyik alapvető igazsága, tapasztalata, s ez ment meg bennünket úgy attól, hogy hitünk csak egyszerű kockázat legyen, mint attól, hogy kétségbe essünk az ígéretek bizonyossága felől. Az, hogy a „Lélek bizonytságot tesz”, azt jelenti, hogy a bennünk lakozó Lélek föltárja előttünk Isten ígéreteinek és kegyelmének nagyságát, megmutatja nekünk, hogy ime Isten ezekkel és ezekkel biztosítja a maga ígéreteit, s e biztosítékok újabb és újabb *jelei, tényei* a kegyelemnek, mélyebb és mélyebb betekintés az Isten üdvtervébe.

A Lélek világossága vetődik most már rá arra, amit a 8. versben mond az író, a három bizonytságtévésről, az *Isten-Atya* munkájáról, mert csakis a Lélek által lehet Isten Atyának nevezni, (Róm. 8:14–15.) Isten atyai kegyelmének a Lélek a

megmutatója, feltárója. Ugyanigy megvilágosít a Lélek bennünket a *saját munkája* tekintetében, mert ő teszi nyilvánvalóvá előttünk Isten munkáját a mi lelkünkben. Ez egyszerűen azt jelenti, hogy a bennünk levő isteni Lélek *tudatos lélek*, nem öntudatlanul, szolgamódra, kormányoz, vezet, kényszerít minket, hanem öntudatunkat, lelkünk minden képességét egészen át akarja formálni és fel akarja használni. A mi Isten képére való lelki átalakításunk Isten Lelke vezérlésével a *saját magunk hozzájárulásával* megy végbe. A harmadik bizonyágtevőt a testté lett *Igét* ismét a szent Lélek tanít megismerni (1. Ján. 4:2. Ján. 14:17. 30.). A „*víz és a vér*” a Jézus történetiségének bizonyítékai, munkája két legfontosabb pontját jelentik, megkeresztelkedését és halálát. Ez bizonyítja, hogy az Ige nem elvont igazság, hanem tényleges élő, történetileg megjelent személyiség. A történeti Jézus reálitássá teszi, e világba állítja be a kegyelmet, megfoghatóvá, érezhetővé teszi azt, tehát nem üres ideál, elérhetetlen cél, hanem élő erő. Hogy Jézus „*nem csak a vízzel jött, hanem vízzel és vérrel*”, ez újabb utalás történetiségére, hogy meghalt értünk, szenvedett értünk. A megkeresztelkedés és a halál, Megváltói pályája kezdete és vége, s ezek symbolumai a víz és a vér, mindkettő az ő *engedelmességének* symboluma. A keresztsége alkalmával így szól: „*így kell nekünk minden igazságot betölteni*”, azaz alávetni magamat mindannak, ami szükséges ahhoz, hogy az emberekkel közöttük, az ő vallásos életük feltételei között találkozhassam, ez az engedelmesség első jele, s a Gesemánában mikor ezt mondja: „*Atyám ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogy Te*”, s utána halála, az utolsó jele engedelmességének. Ebben látjuk Jézust az *engedelmes* Fiút, aki Atyja akaratáért él és hal meg. E két symbolumot, az Atya iránti engedelmesség symbolumait reánk hagyta, a *keresztségben* és az *Úrvacsorában*. Az előbbit, hogy megtisztítson, az utóbbit, hogy bűneinket elfedezze és elmossa, szent vére hullásával. *Nem csak a víz által jött*, mert tudta, hogy a megtisztuláshoz, ahhoz, hogy igazán Istené legyünk, az ő váltságshalála, vére, áldozata egyetlen és elégséges út, ezen kívül más nincs, s tudta, hogy a kegyelem szentelheti át az újjászületett embert. Úgy a keresztséget, mint az Úrvacsorát, a Lélek teszi teljessé, mely az előbbiben a kiválasztó, utóbbiban a megtartó és megszentelő kegyelmet tárja elénk, s az újjászületés fürdőjét, s a bűnbocsánat vacsoráját számunkra az Istenhez való jutás eszközévé teszi. Így „*három vannak, akik bizonyágot tesznek a földön, a Lélek, a víz és a vér, és ez a három egy*”, mert mindegyikben ugyanaz a Lélek uralkodik és győz, és nyer meg bennünket Istennek. Így lesz a keresztség is és az úrvacsora is, a hívőnek bizonyág, a felől a kegyelem felől, mely benne megnyilvánul, jegy, mely kiválasztottságát megerősíti és diadalra viszi a Lélek által.

I. L.

VALLÁSOS NEVELÉS.

Feladataink a vasárnapi iskolában.

Nincs a belmisszió munkaágai között egy sem, mely oly gyorsan elterjedt volna nálunk, mint a vasárnapi iskola. Hiszen úgyszólván 2—3 éve csak, hogy megindult ez a munka s ma már több mint 40 egyházközségben közel 100 csoportban körülbelül 3500 gyermek részesül áldásaiban. Ennek a meglepő terjedésnek magyarázata abban van, hogy ez a munka a leg-háládatosabb, legkedvesebb, úgy szólván semmi kellemetlenséggel nem jár, de annál több igazi örömmel, s főképen, hogy a jövődönök legbiztosabb megalapozója.

Aki tart fenn vas. iskolát, az bizonyára tapasztalta már, hogy munka közben mennyi újabb szépsége és haszna lett nyilvánvalóvá előtte. Ezelőtt pár évvel azért kezdettem hozzá, hogy a hideg téli hónapokban ezzel helyettesítem az elmaradó gyermekistentiszteletet. Ma pedig már ott tartok, hogy sokszor attól félek, igen elfogult vagyok a vas. iskolával szemben, túlsokat várok tőle. Mert megvallom, oly fontosnak tartom, hogy, ha a belmissziói munkaágak közül csak egyetlen-egyét lehetne művelnem, habozás nélkül hagynám a többit és választanám a vas. iskolát.

Ilyen fontossá a gyakorlati ker. életre való vonatkozása teszi, az, hogy *a gyermeket a ker. élet gyakorlásába bevezeti, ráneveli.* Nemcsak felmutatja az eszményt a Jézus személyiségében, hanem ezt az eszményt realizálni is akarja a gyermek életében. Az életre való ez a rávezetés hiányzott eddig a mi vallásos nevelésünkből.

Arról akarok pár szót szólani, mi módon vezessük be a vas. iskolában a gyermeket a ker. élet gyakorlatába. Röviden megmondva: *végig járattjuk a maga lábán ezen az úton, úgy, hogy a maga szemével lássa meg szépségeit, egyedül is tudjon haladni rajta.* A ker. élet pedig szeretetközösség Istennel és az emberekkel. E szeretetközösség ápolására alakult ki és maradt fent a ker. gyülekezet. Ezért szükséges, hogy a vas. iskolát úgy vezessük, hogy ha formailag nem is, de lényegében egy *gyermekgyülekezet* legyen, melynek keretein belül induljon meg, folyjon mind az a munka, mely a felnőttek gyülekezetében szükséges, kívánatos. Hogy ez gyakorlatilag miként vihető végbe a vas. iskolával kapcsolatosan, arra hadd mutassak rá röviden

az imádkozásra, az adakozásra és a segítő szeretetre való rávezetésről szólva.

A ker. élet Istenben való élet. Ennek az életnek forrása, táplálója az *imádság*. Kárba vett a vas. iskolai munkára fordított fáradságunk, ha a gyermekeket nem tanítottuk meg az imádkozásra. Tapasztalatból tudjuk, hogy nehezebb valamit, ami el van rontva, kijavítani, mint egészen újat készíteni. Gyermekek korunkban megtanítottak bizonyos imádságokra, s elegendőnek tartották, ha mi ezeket az imádságokat, mindeniket a maga helyén és idején elmondottuk. Így tanulják ma is a gyermekek. A legtöbb szülőnek soha sem jut eszébe, hogy ez még nem az igazi imádkozás, mert maga is így imádkozik. Ebből a már megszokottból kell az igazira rávezetni a gyermeket. Számolnunk kell azzal, hogy a gyermek nem a maga ura, az ő lelke a szülői ház befolyása alatt van, mely legtöbb esetben, legalább is ott, ahol törődnek a gyermekkel otthon, erősebb, mint a miénk. Otthon talán szenteskedésnek, vagy erói túlzásnak nevezik a mi igyekvésünket. s elrontják azt, amit mi építünk. Olyan alkalmat kell tehát megragadnunk, amely a szülőkre is hatással legyen, s elvágja az útját a megjegyzéseknek. A gyermekekkel való beszélgetés vagy az ók meglátogatásuk segítségével állandóan figyelemmel kísérhetjük életüket. Megtudjuk, mi örömük és bánatuk van otthon. Valami saládi öröm vagy bánat a legalkalmasabb kiindulási pont. A vas. isk. óra végén az utolsó imádságba foglalhatjuk be azt és azután felhívjuk, hogy az elkövetkező héten mindnyájan imádkozzanak azért. A következő vasárnap számonkérjük tőlük. A további lépés, hogy valamelyik gyermeknek megmondjuk, hogy a következő alkalommal ő fog imádkozni a vas. iskolában. Így apránként rávezetjük a gyermekeket, hogyan kell imádkozni és miért lehet és kell imádkozni. A szabály az, hogy a gyermek lelkéhez közellevő dolgokról haladjunk a távolabbiak felé.

A vallásos életnek, mint közösségnek a másik oldala az embertársainkkal való szeretetközösség. Ezért különös gondot kell fordítanunk az *egymás iránti érdeklődés, szeretet ápolására*. Ennek első lépése, hogy az egy csoportban tanulókat rászoktatjuk arra, hogy egymás dolgai iránt szeretettel érdeklődjenek. Ha beteg, vagy valami bajban van valamelyik társuk, ráirányítjuk erre figyelmüket. Ha sikerült a szenvedők iránti részvétele felébreszteni, igyekezzünk ezt az érzést az akarati elhatározásba átvinni, cselekedetté változtatni. Kikérdezzük a gyermekeket: van-e valaki beteg vagy szenvedő a szomszédunkban, a család jó ismerősei között. Tesznek-e érettük szülőik valamit? Hadd terjedjen ki a gyermekek érdeklődése ezekre. Imádkoztatunk ezekért, s ha lehet a gyermeket felhasználjuk arra, hogy az illetőhöz eljuttassa a mi neki szánt segélyünket, a gyerek által érdeklődünk hogylétük felől. Ha beteg vala-

melyik társuk, megbizzuk a gyermekeket, hogy pl. nyári időben vigyenek hozzá, vagy juttassanak el hozzá pár szál virágot. Ha lehet, arra utasítjuk valamelyik gyermeket, látogassa meg és mondja el, mit tanultunk ma a vas. iskolában. Azután gyűjtünk közöttük valamely közismert beteg vagy szegény számára. Azonban mindezt a legnagyobb ovatossággal. Csak oda küldjük a gyereket, ahol egészen bizonyos, hogy nem ragályos a beteg és soha a szülők tudta nélkül. Ha a gyermekeket megszoktatjuk erre, mi magunk is nagy hasznát vesszük ennek, mert ők lesznek a mi kis híradóink, kik mindig hűségesen beszámolnak a környékükön előforduló esetekről. Jó, hogy ha a gyermekek tudják azt, hogy ezzel nekünk is szolgálatot tesznek.

Ez a segítő szeretet egész természetesen fog megnyilvánulni az *adakozásban*. Először olyan valamire kell gyűjteni, amit maguknak az adakozó gyermekeknek osztunk ki, pl. emléklapokra, azután valamely társuk részére, s így tovább haladunk távolabbi célok felé (pl. más vas. isk. részére). Először olyan gyűjtést rendezünk, hogy annak eredményét azonnal lássa a gyermek, azután egy hosszabb ideig, talán egy hónapig tartót. Vigyázzunk arra, hogy a gyermekeket tulságosan igénybe ne vegyük, de állandóan adakozzanak valamire, szokják meg azt. Ugy kell megválasztani a gyűjtés célját, hogy a gyermekek örömeiket leljék benne.

Mindezt a vas. iskolában tanítás után végezzük el. Mikor számon vesszük a jelenlevőket és a hiányzókat, kérjük számon az elmúlt hetet, beszéljük meg a jövő hét teendőit, osszuk ki a munkát. Minden órán szenteljünk erre egy negyedórát.

Az így végzett munkának kettős haszna van. Egyfelől *önmagunkat állandóan ellenőrizzük*, hogy le tudunk-e szállani a gyermek lelkéhez és gyakoroljuk abban, hogy a tanítási anyagot a praktikum szempontjából minél gondosabban feldolgozzuk. Mert az csak természetes, hogy a tanítás és a megbeszélések között kapcsolatnak kell fennállania. Másik haszna az, hogy *ebben éri el a vas. iskola a maga igazi célját*. Természetesen alkalmazkodnunk kell a gyermekek értelmi színvonalához és az egyes csoportok előhaladásához.

Soknak nehéznek tetszik ez a munka. De sokkal körülményesebb ennek az elbeszélése, mint a véghezvitele. Próbálkozzunk meg azért ezekkel, mert *ezek nélkül igazi vas. iskolai munka el sem képzelhető.*

Dr. Gönczy Lajos.

Vasárnapi iskolai vezérfonal.

a) Történetek Jézus munkálkodásáról.

1. *A kanaánita nő.* (Máté 15 : 21—28.) Az elbeszélésben kidomborítjuk a kananeus asszony jellemét. Csak végső esetben fordult Jézushoz, vonakodva, kevélyen áll vele szembe, azt hiszi, Jézus örvendhet, ha szolgálhat neki. Jézus megalázza. Bizonyos, hogy más segítséget nem tudott, azért jött Jézushoz, mégis meg kell tanulnia, hogy Jézus csak az alázatos könyörgőt hallgatja meg. — A tanítás ép azt akarja felmutatni, hogy Jézus az utolsó reménység, ahol senki sem képes ott ő életet tud támasztani, azért hozzá kell fordulnunk, de alázatosan és igaz hittel. Le kell mondani emberi gőgünkről és hiúságunkról. A kanaánita asszony azt gondolta, hogy Jézus az ő akarata szerint fog tenni, Jézus csak akkor mondja, hogy „legyen akaratod szerint“, mikor már azt akarja, amit Isten akar.

A. m. Mt. 6 : 10. b. Ének : 47. é.

2. *Jairus leánya.* (Máté 5 : 22—24. 35—43.) A történetet szépen ki lehet színezn. Elmondjuk Jairus fájalmát gyermeke betegségén, mely sok hiábavaló próbálkozás után oda vitte, hogy Jézusnál keresen segítséget. Jézus nem is felel neki, azonnal indul. A halálhír szinte leveri az atyát, csak a Jézus biztatása tart még benne életet. A tömeg kételkedése, gúnyolódása Jézus szavai fölött, Jézus gyöngéd figyelmeztetése a szülőkhöz. A tanítás alapgondolata, Jézus számára nincs halál, s nincs kétségbeesés. Milyen akadályai voltak Jairusnak a Jézushoz fordulásban (kétkedése, állása, rangja, halálhír stb.) Ugy győzte le őket, hogy hitt Jézusnak akkor is, mikor mások gúnyolódtak.

A. m. Mk. 5 : 36. b. Ének : 120. é. 3. v. Kis biblia : Máté 9 : 18—26. Luk. 8 : 41—56.)

3. *A naini ifjú.* (Luk. 7 : 11—17.) Az elbeszélésben kiemeljük, hogy az ifjú özvegy anyja egyedüli támasza volt, Jézus szíve megesett a szegény asszonyon, milyen örömben volt az, hogy visszakapta fiát. — A tanítás alapgondolata : Jézus ment meg a bűn halálától. A bűn nemcsak lekötöz, hanem halált okoz. Hogy fordít el Istentől, hogyan öli meg bennünk, ami jó, reánk vonja Isten ítéletét, halottá tesz minket az Isten dolgai számára. Jézus tudja lelkünkben feltámasztani, ő az életadó. Hogy sirat és szomorkodik azon akit a bűn lefoglalt, az aki szereti, maga Isten, aki tőlünk sokat vár s általunk sokat akar elvégeztetni. Mi Istenéi vagyunk, nem szabad másénak lennünk, De Jézus tud segíteni, azért mondja az anyának „ne sirj!“

A. m. Luk. 7 : 13. b. Ének : 124. é. 3. v.

4. *Lázár.* (Ján. 11 : 18—38.) Lázár történeténél vázoljuk a bethániai házat, a család viszonyát Jézushoz, Jézus siet oda, mikor tudja, hogy azoknak bánatuk van. Szépen kirajzolható

a Mártha és Mária egyező felkiáltása, Jézus könnyezése. A feltámadás ténye maga nincs benne a szövegben, azt az elbeszélésben (kevésbé érzéki módon, mint a bibliai történetben) hozzá tesszük. A tanítás alap gondolata: Jézus számunkra az élet. Ahol ő van, nincs halál. Hogyan győzte le a halált feltámadásával. Megérti bánatunkat, és az ő dicsőséges életéből ad nekünk, hogy megmentsen a haláltól.

A. m. Ján. 11 : 25. *Ének* : 120 é. 2 v. *Kis biblia* : II. Kor. 5 : 1—10. I. Kor. 15 : 53—58.

5. *Összefoglalás.* A fenti történetek alapján kifejtjük a következő alap gondolatot: Jézus az élet egyedüli forrása. 1. Feltámasztotta a halottakat, az életre. 2. Az igazi halál a bűn halála, melyből szintén ő tud életre hívni. Aki élni akar, hozzája fordul, őt követi, résztvesz az ő életében, melyre képessé tesz minket kegyelme által.

A. m. Ján. 17 : 3. *Ének* : ismétlés.

b) *Történetek Jézus életéből.*

1. *Jézus elfogatása.* (Márk 14 : 43—54.) Az elbeszélést nem szabad kiszínezni erősen. Különösen felhasználható motívumok Judás gonosságága, aki csókkal árulja el Jézust, Jézus személyes nyugalma és bátorsága, a tanítványok gyávasága. A tanításban elég, ha ezeket részletezzük, felfejtjük a gyermekekkel. Senki sem volt, aki Jézus mellé állt volna, nem védelmezték meg, ez megragadja a gyermekeket, Isten akaratából fogták el Jézust, ha meg nem védheték, legalább mellette maradhatnak volna. Mi hányszor hagyjuk el így Jézust gyáván. Hogyan mutathatjuk meg, hogy nem félünk, mint Jézus sem félt.

A. m. Máté 10 : 28. *Ének* : 111. é. *Kis biblia* : Máté 26 : 47—56. Luk. 22 : 47—53. Ján. 18 : 1—11.

2. *Péter bűne.* (Márk 14 : 27—31. 66—72.) A történetben elmondjuk Péter fogadkozását, utána a főpap udvarában történt jelenetet úgy, hogy abból Péter alakja világosan álljon a gyermek előtt. Péter jellemének fő vonásai a jó iránti gyors lelkesedés, viszont állhatatlanság az akadályokkal szemben. Felmutatjuk Jézust, aki jól ismerte tanítványait, s akit mindnyájan elhagytak. — A tanításnál meg kell értetni a gyermekkel, hogy az az erő, mely Péter ajkait tagadásra kényszerítette, az a gyöngeség, mely bennük is megvan. Milyen esetek vannak erre a gyöngeségre a mi életünkben. Sokszor egy hajszálon függ, hogy elveszünk. E gyöngeség ellen egyedüli erő a Kr. iránti benső szeretetünk és hitünk ápolása. Nevelni magunkat erre. Végül célzunk a Péter második vallomására. A Kr. iránt ragaszkodásunkat egyházunk szeretetében hogy mutatjuk meg.

A. m. Márk. 14 : 31 b. *Ének* : 178. é. 3 v. *Kis biblia* : Ján. 21 : 1—14.

3. *Jézus a törvény előtt.* (Márk 14 : 55—65. 15 : 1—19.) Ez a történet úgy a leghatásosabb, ha egyszerűen, minden színe-

zés nélkül az ev. elbeszélést rendszeresen mondjuk el. Kiemeljük a főalakokat, elsősorban természetesen Jézust, aztán Kaja-fást, Pilátust, felmutatva a Jézus isteni nyugalmát és biztosságát. — A tanítást Jézus alakjának és magatartásának fejtegetése adja beszélgetés alakjában. Megbeszéljük a gyermekekkel, mi volt a magyarázata a Jézus nyugalmának, hallgatásának, hogyan állt szemben Jézus Pilátussal, hogy ítéli el a világ Megváltóját a gyilkos helyett és hogyan tükrözi ez a történet a mi gyávaságunkat, alattomoságunkat. Jézus dicsőséges alakja fényében a magunk nyomorultságát kell meglátnunk.

A. m. Ján. 18:36. a. *Ének*; 112. é.

4. *Jézus a kereszten.* (Márk 15:20—41.) A történetet egyszerűen felolvassuk, itt maga a bibliai elbeszélés megkapóbb minden mesterkelt elmondásnál. Hozzá olvassuk vagy olvastatjuk a többi ev.-ból a megfelelő helyeket is, hogy a gyermeknek világos és teljes képe legyen az egyes ev.-ban elmondott részekről. — A tanítás itt is csak beszélgetés legyen, igyekezzünk a gyermekeknek arra, hogy az egész történet megkapja őket. A beszélgetés során magyarázzuk meg röviden az értelmét a két gonosztevő, a százados, a cyreai Simon stb. nyilatkozatainak ill. epizódjainak. A Jézus hét szavát megtanítjuk.

A. m. Ján. 1:29 b. *Ének*: 114. é. 1. és 4 v.

5. *Összefoglalás.* Alapgondolata: A Jézus szenvedése és halála az én új életem forrása. Mit szenvedett Jézus, megáláztatást, gúnyt, fájdalmat, halált. Érettünk. Mi milyen keveset tudunk szenvedni érte. — Azért szenvedte, hogy minket Istenhez vezessen, megmutassa, milyen nagy az Ő szeretete s mi is így szeressük Istent. Milyen alkalmak vannak, amikor szenvedhetünk érte, egymásért. Mi ad erre erőt. Hogy lesz a Jézus halála számunkra életetadó halál.

A. m.: „Hiszek Jézus Krisztusban, Istennek egyszülött Fiában, mi Urunkban, ki fogantaték Szentlélektől, született Szűz Máriától, szenvedett Poncius Pilátus alatt, megfeszíteték, meghala, eltemették, szálla alá poklokra.”

TUDOMÁNY – VILÁGNÉZET.

A nép fogalma, jelentősége világnézetünkben és életünkben.

Ma a hamis demokratizmus korában sok szó esik *a népről* anélkül, hogy a nép fogalmának és jelentőségének a problémájával komolyabban szembe néznénk. Ma, a legtöbb esetben, épen az ú. n. demokratákra nézve nemcsak fogalmilag — theoretikus vonatkozásban, de tényleg — a praktikus magatartásban is „a nép” csak agitációs eszköz gazdasági és osztályellentétek szítására, de a népben rejlő népi erők és értékek ismerete és tisztelete épen azoknak a lelkéből hiányzott mindig és hiányzik ma is, akik a legtöbbet appellálnak a demokratizmusra. A demokratizmus jelszava alatt küzdő pártok és irányok a népre való folytonos hivatkozás által, a néplélektől idegen érzelmek, indulatok, gondolatok és eszmék beoltásával — mindig csak a haszon és érdekek szempontja alatt — próbálták mindig megszédíteni a gyermekded — naiv nép lelkét, ahelyett, hogy a néplélekben való szeretetteljes elmélyülés által a sajátos és jellemtan népi erők és értékeket segítették volna gazdagabb kifejlésre. Másfelől ott vannak, a sokszor semmiféle irányt nem valló némely lelkipásztorok és tanítók, akiknek a közvetlen munkamezejük épen a néplélek, de akik meg a népléleknek csak az árnyoldalait, a gyöngéit, erőtlenségeit ismerik és egy idő után, lelki szemüknek ilyen irányban való folytonos beállításuk következtében odajutnak, hogy *nem is tudnak egyebet*, (tehát nem tudnak fénylő, kedvező vonásokat) látni a néplélekben. *Ott áll tehát a nép igen sokszor két olyan fél között, amelyik közül az egyik hamis barátságával csak, mint eszközt használja fel további érdekei számára, a másik pedig úgy néz rá, mint egy kényelmetlen, kényszerű kliensre, vagy páciensre, amellyel hivatalból foglalkozni kell sub poena non existentiae.*

I.

Mit kell értenünk „a nép” fogalma alatt? A nép mindezekelőtt az egységes, természetes alap a nemzet és az emberiség számára. „A nép” alatt az olyan, sajátos faji vonásokat kifejező emberek csoportját értjük, akik reflektálatlanul és naiv eredetiségben képviselik az emberi (testi és lelki) őserőt. A nép még közvetlen kapcsolatban van az anyagi világgal: a természettel, a földdel és miután túlnyomóan testi munkát végez, idegélete nagy energia-készletet tartalmaz egy gazdagabb és

magasabb szellemi élet *lehetőségei* számára. Azonban ez a *magasabb szellemi élet* a népre nézve csak *lehetőség*. A tények pedig azt mutatják, hogy a népnek mégis van bizonyos szellemi élete és ennek megfelelő kulturája is. Mit kell értenünk hát akkor a népi és a magasabb szellemi élet alatt?

A szellemi élet és az erre épített kultúra kétféle ú. m. *naiv — nemtudatos — népi és elvileg alapozott — öntudatos nemzeti, vagy nemzetközi*. A különbséget a kettő között közelebbről abban látjuk, hogy a népi szellemi élet és az ebből táplálkozó kultúra nélkülöz minden programot és eszményt, amelyet öntudatos készséggel megvalósítani akarna, ellenben a gyermekded lelkek naiv, bízakodó, boldog örömevel önti magából a bölcsességnek ígéit és sűgározza a szépség fényét. A népi kultúra sokkal nagyobb mértékben magán hordozza az *önkéntesség* bélyegét, mint a magasabb kultúra legeredelibb alkotásai. A népi kultúra továbbá mindig kollektív alkotás, anynyira, hogy felismerhető és feltalálható veze ő egyéniségei nincsenek, mint a magasabb kulturáknak, ennél fogva a népi kultúrában az irányok csak mint árnyalati vonások mutatkoznak. A népi kultúrának a formái nélkülöznek minden mesterkéltiséget és a legtermészetesebb magától értetődöttséggel merülnek fel a szellemi élet ősmélyéből. Már most mindennek, amit itt a népi kultúráról megállapítottunk többé-kevésbé az ellenkezője igaz a nemzeti, vagy a nemzetközi kultúráról. Ez utóbbi kultúra ugyanis öntudatos, programszerű, bizonyos minőségű eszmények által él, szándékos, amennyiben bizonyos célokra néz, egyéni, azaz kollektív sajátosságai egyéni lelkeken keresztül valósulnak meg és épen ezért a különböző irányok, a stílusok mindig kiemelkedők, éles körvonalakban lépnek elő és a lehető legnagyobb sokféleséget mutatnak a nem — népi kultúrákban. A nemzeti, vagy a nemzetközi kultúra addig él, amíg *fejlődik* és soha sem mutat olyan nagyfokú *befejezettséget*, mint a népi kultúra, amely hosszú évszázadokon át meg tudja őrizni önmagával való azonosságát.

„A népnek” és „a népnek” a jelentősége nyilvánvaló, A nemzeti és nemzetközi élet, amennyiben erőteljes, mindig a népből táplálkozik és viszont elhal minden magasabb és öntudatosabb kultúra, ha nincs mögötte egy természetes és tiszta nép és egy ilyen minőségű népi szellemi élet és kultúra. A nép az a csodálatos aranybánya, amely anyagot szolgáltat a magasabb öntudatos kultúra finom és jól kidolgozott — ötvös tárgyakhoz hasonló — műalkotásainak. Csak a népi kultúra művumai tudják újból és újból meggazdagítani és megújítani a magasabb kultúrát. Minden magasabb kultúra épülete bizonytalanul a levegőben lóg, ha nem egy eredeti és reflektálatlan nép-kultúrán nyugszik.

Már most nézzük meg a nép és a nemzet fogalmának a viszonyát, hogy a nép fogalmának, jelentősége világnézetünkben

annál inkább kitűnjék. És itt mindenekelőtt azt kell megállapítanunk, hogy „a nemzet” fogalmának csak addig van jelentősége, amíg van mögötte egy nép, amelyre „a nemzet” vonatkozik, mert a nemzet tulajdonképeni értelme szerint, nem egyéb, mint a magasabb kultúra anyagát képező nép *eszménye*. A tudattalan nép a *nemzetben* jut öntudatra, tehát a faji sajátosságokkal felruházott népre nézve az eszmény a *nemzet* fogalmában nyer kifejezést. (Természetesen itt nem beszélünk arról, hogy ma a nemzetet képviselő társadalmi osztályok és a nép milyen viszonyban vannak egymással). A *nemzet* fogalmában kifejezett eszmény azonban kétségtelenül illuzóriussá vált a nép nélkül és megüresedik, ha elveszíti a néppel való kontaktust.

II.

Ezekből az előfeltételekből nyilvánvaló, hogy a *nép* azoknak életére nézve, akik magasabb kulturáltságuknál fogva, természetesen nem tartoznak bele a népek a fenti logikailag megállapított fogalmába, ezekre nézve a *nép az édes anyaföld*, amelyből táplálkoznak és folyton megújulnak. Illuzóriussá vált minden öntudatos nemzeti és egyházi kultúra, minden magasabb művészet és irodalom, ha nincs nép, amely alátámasztja azokat a nemzetet-alkotó társadalmi osztályokat, amelyeknek igényeit szolgálják az emberi szellem e magasabb természetű alkotásai. Nemzet-jellegünket azzal még nem veszítettük el, hogy elvesztettük nemzeti államunkat, de elveszítjük azonnal, amint a néptől és népi szellemtől elszakadunk.

És tovább vizsgálva a kérdést, úgy találjuk, hogy a népi szellemi élet *egyik inspiratív erő* számunkra, hogy — a folytonos reflektálás és a szüntelenül való öntudatosítás következtében el ne veszítsük szellemi életünk frissességét, élelenségét. Minden nemzeti kultúrára nézve a legnagyobb veszedelem az, hogy a szellemi kincseire való folytonos reflektálás következtében könnyen mesterkéltté válik, kiszikkad és végre elszárad. Ebben a tekintetben nem segít rajtunk különben semmiféle irracionális hullám, amely ma Európán át tovahömpölyög, egyedül csak a népi erőknek a kulturált lelkekbe való átömlesztése.

Egyedül a nép-lélekkel való folytonos kontaktus az, amely megóvja továbbá a magasabb nemzeti kultúrát a raffináltságtól, attól a szélsőséges kifinomultságtól, amely először vérszegénnyé, másodsor pedig luxuriózzé tesz abban az értelemben, hogy eltörli a kultúra etikai életformáló erejét.

Külön megbeszélés tárgyát képezhetné az a kérdés, hogy milyen viszonyban van a népi kultúra és a nemzetközi kultúra. Hosszabb fejtegetés nélkül csak megállapítjuk, hogy semmiféle nemzetközi kultúra a nép-kultúrából *közvetlenül* nem táplálkozhatik. A nép-kultúrához csak a már öntudatosított nemzeti lelken és nemzeti kultúrán át lehet hozzáférni. A néplélekben

nincs nemzetközi tendencia, a nemzeti lélek azonban minél mélyebb, tehát minél kulturáltabb, annál nagyobb készséget mutat a nemzetközi értékek és kulturák elsajátítására és megbecsülésére. Ebből pedig az következik, hogy nemzetközi jelleggel bíró nép-kultúra nincsen, tehát a nemzetközi ideológiában élő szociálista munkásság már — kulturájánál fogva — kiszakadt „a nép”-ből és tulajdonképeni értelemben nem nevezhető nép-osztálynak. *Ennélfogva egyedül csak a testi és lelki tisztaságban és egészségben élő falusi népben és nép által újul meg és tartatik meg minden nemzet és minden társadalom.*

Dr. Tavaszy Sándor.

A millenisták agitátorikus tevékenysége.

Aki ismeri a millenista szekta tanításainak leglényegesebb vonásait, az aktualizált paruziát s a hedónista örökifjúságra vonatkozó jövendöléseiket s aki ennek a chiliasta mozgalomnak kabbalista kortani időjelöléséről csak nagyjában is tájékozva van: az természetesnek fogja találni azt a tényt, hogy e bibliai mezben bújkáló vallásos bolsevizmus most éli a maga legbujább virágzási idejét és hogy most tombolja ki a maga bomlasztó mikrobáinak legveszélyesebb virulenciáját. Most van az ő „avatási ideje” a bizonytalan politikai és társadalmi állapotok között élő tömegek hiszterikus és fantáziás lelki mezőnyeiben. C. T. Russel „testvér” egész milleniumi kortani időbeosztása az 1924. év köré van koncentrálva, főleg azóta, mióta, az előbbeni „aratás vége”-i dátum 1918 évtől, a fiaskóval végződő jövendölések mián Rutherford által 1924-ig meghosszabbított. Tehát a millenizmus terjedési lehetőségeit illetőleg, benne vagyunk a legerősebb millenista propaganda és leg-suggestívebb térítői tevékenység „aranykorszakában.” Az egész világon most megyen végbe egy, a maga impozáns méreteiben minden eddigit felülmúló, szektárius missziói tevékenység melynek elevenségét, hatalmát, s hihetetlenül ügyes amerikai szerveztségét: leginkább a millenista iratterjesztés mutatja.

Mikor az 1922. évi, Cedar—Point-i (Ohio) millenista világkongresszuson, a millenizmus mai vezérszónoka J. F. Rutherford rámutatott a Mt. 4. 17. verse alapján, a Királyok Királyának valóságos jelenlétére, a második, beteljesült paruziára, a valósággal fascináló beszédet e szavakkal végezte: „1914. óta a Dicsőség Királya kezébe vette a hatalmat és uralkodik. Megtisztította a temlom osztály ajkait és uralkodik. A királyságról szóló üzenet fontosságát nem lehet eléggé hangsúlyozni. Ez minden üzenetek üzenete. Üzenete ez a jelen órának. És azoknak, akik az Úr népe, kötelességük azt hirdetni: Elközelgetf a menyeknek országa! Uralkodik a király; a Sátán birodalma

bukófélben van: *milliók élnek most, akik sohasem fognak meghalni!* Hiszitek ti ezt? Hiszitek, hogy a Dicsőség királya jelen van és jelen volt 1874 óta? Hiszitek, hogy ezen idő alatt vezette az ő aratási munkálatait? Hiszitek-e, hogy az Úr most az ő templomában van, ahol a föld nemzetei felett ítélkeznek? Hiszitek-e, hogy a Dicsőség Királya megkezdte az ő uralmát? Akkor hát vissza a csalátra oh fiai a Legmagasságosabb Istennek. Legyetek az Úr hithű és hűséges tanúi. Menjetelek előre a csatában, amíg Babilon minden talpalattnyi földje nem pusztaság. Hírdessétek ez üzenetet széles e világon. A világ meg kell, hogy tudja, hogy Jehova az Isten, hogy Jézus Krisztus a királyok királya, az urak ura. Ti vagytok a királyok e földön és ti az ő tanúi. **Ezért hirdessétek, hirdessétek, hirdessétek a Királyt és az ő királyságát!** (Wacht—Tower 1922. évi 11. számából.) Ezen beszéd végső szavait a nagy gyűlés alap gondolatának kell tekintenünk, melynek kapcsán a gyűlésről kiadott bulletinjük ezeket mondja: „Minden jelenlévőt áthatott az a tény, hogy ezen időponttól kezdve minden felszenteltre, — úgy nevezik magukat — az a kötelesség hárul, hogy hirdesse az ő jelenlétét, a királyt és a királyságot, hogy megvigyék a világnak a nagy örömhírt, hogy milliók élnek, akik sohasem fognak meghalni.” Nyilvánvaló, hogy a millenista *hirdetés* nem más mint a leglelkesebb, leg-hűségesebb, legönfeláldozóbb *iratterjesztés*. Elképzelhetjük, hogy az iratterjesztéssel üzött propaganda és agitáció milyen agresszív és minő elszánt lehet ilyen exaltált fanatizmus mellett? Mennyi bajt, szakadást okoz az ilyen beteges vallási extázis a történelmi egyházakban, melyek ellen nyíltan és burkoltan a legkiméleltlenebb hangon hadakoznak a „*hirdetésre felmagasztalt királyai a Királyságnak!*” Még az állami kormányzatnak is tojás táncra kell kerekednie a millenizmus fanatizmusával szemben, hiszen tudott dolog, hogy a millenista ifjakat még a békebeli katonai szolgálat ellátására sem képes rákényszeríteni az állami omnipotencia, amiből következik az is, hogy a katonai börtönökben mintegy 180 millenista ifjú eped a milleniumi hajnalhasadásért, mert sem nem esküsznek, sem fegyvert nem fognak!

Mindezen jelekből nyilvánvaló, hogy a millenisták ágítatorikus tevékenysége még nagyobb és erősebb iramú lesz az idén, mint az eddigi évekéi. Az idei „Világító őrtorony” 1. száma ezt már be is harangozta, mondván „minden jel arra a tényre mutat, hogy az 1924. év igen nagy tevékenységű év lesz az Úr királyságának a hirdetésében, Az 1923. év volt a legtevékenyebb az aratás kezdete (1874.) óta. Az Úr kegyelmével az 1924. év folyamán ezt a munkát a keresztyénség legvégső részeire is kiterjesztjük.”

Az én meggyőződésem az, hogy a millenista ágítatorikus tevékenység az egész világon elérkezett már oda, ahol mind

az államnak, mind a társadalom rendjének, mind a kultúrának és tudománynak az a legfőbb érdeke a millenizmus agresszivitásával szemben, hogy gátat vessen az obskuran fantaszta, határozottan destruktív és anarchiát terjesztő szekta terjedésének — az innovációt tiltó törvények hathatós alkalmazásával. Határozottan állítom, hogy fékezhetetlen vallásos rezgőrjúkben maguk rohannak a veszedelembbe, mint az éjjeli pillangók a gyertyalángba s nagy sajnálatomra: szemünk láttára új martírságot fog kreálni a fanatikus csökönyösség. Hiszen a millenizmus a szeretet és a krisztusi megbocsátás pozitív propagálása mellett, hadat üzen mindennek, ami egyetemes kulturérték, állami és társadalmi rend, tudomány, művészet, vagy történeti szükségszerűség és mindezeket valóságos vallásos szadista kéjelgéssel irtatja ki a Jehovával a földnek színéről és a jézusi szeretet mellett a jó és irgalmas Atyával 100 esztendő alatt a feltámasztott emberrengetegből, 20 billió embert üttet agyon tüzes villámokkal. Százezer számban piacra dobott irataiban, füzeteiben, könyveiben, naptáraiban folytatja a legveszedelmesebb izgatást, épen napjainkban, a királyok, államok, egyházak, papok, munkások stb. ellen.

Gergely Ferenc.

(Folyt. köv.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IRODALMI SZEMLE.

Henri Strohl: L'Évolution Religieuse de Luther (jusqu'en 1515.) 1922.

A protestáns egyháztörténetírás hatalmas Luther-irodalmában egészen a legutóbbi időkig nem foglalkoztak a nagy reformátor belső vallásos fejlődésével. Csak 1899-től kezd rátérelődni egyes Lutherrel foglalkozó történetírók figyelme erre a kérdésre. J. Ficker, Troeltsch, Scheel, Holl, O. Ritschl, Müller (prot.), Denifle, Grisar (kath.) foglalkoznak evvel a kérdéssel is anélkül, hogy alaposabb vizsgálat tárgyává tették volna Luther vallásos fejlődésének a problémáját.

Ezen a hiányon segít Henri Strohlnek, a strasbourgi egyetem kiváló egyháztörténészének, a kiváló Luther-kutatónak a műve.

Szerző a Luther vallásos fejlődésével eddig foglalkozó kutatások eredményének rövid ismertetése után, megállapítja, hogy Luther vallásos fejlődésének a problémája; mindenekelőtt, egy valláspsychologiai probléma. Kijelenti, hogy ő nem akarja az elméletek számát szaporítani, de egy kritikai szempontot akar adni.

Luther életében 1515-ig három korszakot különböztet meg: I. A gyermekkor és az ifjúság befolyása Luther vallásos fejlődésére a kolostorba lépéséig 1483—1505; II. Krízis a kolostorban 1505—1509; III. A „iustitia Dei“ felfedezése 1509—1515. Az első korszakra vonatkozólag Strohl megállapítja, hogy Luther ifjúsága és gyermekkora nem volt olyan rideg, mint amilyennek a tradicionális protestáns felfogás azt vallotta: 1491 körül Luther szülei elég jó anyagi viszonyok között éltek és az ifjú Luther mentes volt anyagi gondoktól; a mansfeldi iskola „barbár” tanítóra vonatkozó hagyományos felfogás is téves. Mikor Luther később kritikát mond ez iskola felett, a tanítás módszerét és nem a tanítás rendszerét ellenzi. Luther egyetemi évei sem voltak olyan viharosak, mint azt főleg az ellenséges érületű katolikus történetírók állítják. Az egyetemi és az internátusi rendszabályok szigorúsága semmiféle kicsapongást nem engedett meg. Az ifjú Luther a középkori kegyesség gyermeke. Megharcolja a harcot, hogy kiérdemelje az üdvöt, de fél mégis megjelenni az ítélőbíró széke előtt. Egy abszolút megszentelődésre való vágyakozás viszi őt a kolostorba. Az 1505 jul. 2-iki villámcsapás csak kipattantja belőle azt, ami benne fejlődött.

A kolostorba lépés tehát nem katasztrófa, de egy természetes következménye Luther belső életének. A második korszakban (1505—1509) Luther kolostori életében következik be a krízis. Szerző megkülönböztet egy krizist Luther vallásos életében és egy krizist Luther vallásos gondolkozásában. A krízisre vonatkozó adatok csak 1530 után, inkább hallgatói és barátai kezéből maradtak fent; ezek történeti hűségéhez szó fér. Az azonban minden kétségen felül áll, hogy Luther megőrizte e súlyos, belső harcok emlékét. Luther egy különös szenzibilitással volt megáldva vallásos eszmék iránt, de ez nem volt nála az idegrendszer patológikus elhajlása. A krízis oka egy rettentő csalódás volt. Luthert mélységes elkeseredéssel tölti el, hogy sem az egyház, sem a kolostori követelményeknek való szigorú hódolás nem elégítik ki üdv-váradalmát, nem csendesítik le tépelődő lelkét. A kolostorban erős occamista hatás alá kerül, mely befolyással volt ugyan vallásos fejlődésére, de kereső lelkét nem elégítette ki. Sokat olvassa Clairvauxi Bernhard műveit, Gersont és ezekben próbál vigasztalást keresni. De Isten azért csak megmarad neki egy érdemeket koronázó Isten-nek.

Harmadik vigasztalója Staupitz. Tőle megtanulja Luther: 1. hogy a bűnbánat Isten szeretetének érzésében áll; 2. hogy Isten vezet minket ebben a megtérésben, kijelentvén magát a Jézus Kr. sztus szívében, mint a jóság és kegyelem Istene. Staupitz kegyessége egyszerű, spekulációtól mentes. De Luthert ez sem elégíti ki. A bűnt sokkal tragikusahknak látja. Fél a skolastika tökéletes, szent, igaz, abszolút Istenéől, akinek ő nem tud eleget tenni. A harmadik periodust (1509—1515) a „iustitia Dei” felfedezése dominálja. Augustinus „De spiritu et littera”-ját olvassa Luther. Először filozofiailag ismeri meg a „iustitia Dei”-t. Majd a zsoltárok-ról tartott előadásaiban használja az Isten irgalmasságának értelmében és alatta még csak Isten egyik tevékenységét érti, mellyel itél. De mihelyt Luther exegetikai tanulmányaihoz fog, rögtön előtte áll a kérdések egész sora: Hogyan lehet az, hogy Isten az ő evangéliumában az ő igazságát jelentette ki? Minek lehet nevezni azt az actust, mely által Isten minket megigazít? Mi az ő irgalmassága, de hogyan lehet megérteni az ő igazságosságát is? A Róm. 117-et hiába magyarázza a doktorok módján, nem tudja megérteni, nem tudja összeegyeztetni avval a tanítással, amit Isten igazságosságáról hallott. Hogyan oldja meg 1513-ban ezeket a kérdéseket Luther? Milyen Luther primitív felfogása 1613—15 között? 1513-ban három formulával fejezi ki Luther forradalmát: 1. igazság hit által; 2. Isten passiv megigazítása; 3. Krisztus igazsága.

1. Igazság hit által, ez Luther leggyakoribb kifejezése. Ez az igazság, melyet mi bírunk, de ez egyúttal Isten igazsága is. Megkülönböztet egy általunk nyert igazságot is, de ez nem tesz minket igazakká Isten előtt. Az igazi igazság Istentől jön, ez igazít minket meg az ő szeme előtt. Mi a feladata a hitnek?

A hit elismeri, hogy egyedül Isten igaz, aki megítél minket. A hit a bűnbánatnak egy formája. A hit elismeri, hogy a Krisztus műve szükséges volt az üdv elnyerése szempontjából, mert mi képtelenek voltunk erre. Az ember és az őt megigazító Isten között egy viszonyt erősít meg a hit és ennek eredménye a keresztyén ember igazsága. Hit = igazság; a hit megigazít; Isten megigazít.

2. Isten passiv megigazítása vagy „*justificatio Dei*” jelenti: Isten megigazít minket, az ő igazsága el van ismerve. A *justificatio* tehát csak a magunk elítélése folytán jöhet létre. Az önvádolás, Luther szerint, minden megigazulás kezdete. Ezt Luther igen hangsúlyozza (Zsoltárokhoz, Római levélhez írott kommentár, Spalotinhoz 1518-ban intézett levele). Isten adja az ő igazságát azoknak, akik ezt úgyszólván meg sem érdemlik. Ez az Isten igazsága. Így lesz Lutherénél:

„*Iustitia christiana = iustitia Dei*” = *iustitia fidei*. Hogyan lehet ezt mondani, hogy Isten *justificatio*ja által igazok leszünk? Erre Luther egy személyes tapasztalattal felel. Szerinte az Isten igazságától és szentségétől megragadott emberben egy *reactio*, egy újjászületés támad a bűn ellen, ez a megszentelődés.

Krisztus igazságáról kijelenti Luther, hogy ha mi csak a mások igazságában bízánk, akkor Krisztus halála felesleges volna. Bővebben erről Luther nem beszél. Ebben a korban Luther kegyessége még csak theocentrikus. E korbéli műveiben még elég kevés lutheri gondolatot találunk. A neoplatonismus és Augustinus hatása alatt áll Luther, de mindkettő kifejezéseiben vallásos tapasztalatot és nem filozofiai kifejezést keres. Neki Isten nem a neoplatonismus legfőbb Lény-e, de egy élő személyiség és a lélek egyesülése Istennel két élő személyiség egyesülése. Luthernek 1514. jun. 16-iki levele az erfurti szerzeteshez mutatja, hogy háborgó lelke már megtalálta a békét, csak a formát keresi Pál leveleit tanulmányozva, hogy rendszerbe öntse gondolatait.

Henri Strohl könyve, melynek folytatását képezi egy a napokban megjelent, Luther Vallásos fejlődését 1515—1521-ig tárgyaló másik műve, mindenesetre fontos helyet foglal el a Luther-irodalomban és jelentős lépés arra, hogy protestantismus történetében ne csak kodex jelenségeket, de ezek élő személyiségeinek belső fejlődését is vizsgáljuk és megismerjük.

Strasbourg.

Olajos László.

EGYHÁZI SZEMLE.

Evangeliumi mozgalmak más egyházakban.

A vallásos nevelés nemzetközi tanácsa februárban Chicagóban tartott gyűlésén foglalkozott a vasárnapi iskolák és hétköznapi bibliai iskolák felállításának kérdésével, melyek Amerikán kívül már más országokban is kezdenek hódítani, ahol az iskolában kiszolgáltatható vallásórákat nem tartják elegendőnek a vall. nevelésre. Elhatározta, hogy a hétköznapi bibliai iskolák gondolatának propagálására folyóiratot ad ki „Egyház/Iskola” címen. Egyházi és világi emberek bizonyosága szerint a legjobb szolgálat, amit egyháznak, országnak, s az egész világnak tehetünk a vasárnapi iskola és hétköznapi bibliai iskola beállítása.

A Ref. Egyházak Presb. Szövetségének nyugati osztálya ugyancsak februárban iartotta végrehajtó biz. gyűlését. A gyűlésen dr. Keller Adolf vázolta az európai ref. egyházak helyzetét, nehézségeit, kijelentve, hogy az európai kálvinizmus, különösen Kelet-Európában végveszélybe jut az amerikai egyházak segítsége nélkül. A bizottság kimondotta, hogy öt éven át évi 500.000 dollár összegyűjtésére hívják fel a Szövetségbe tartozó egyházakat, az európai kálvinizmus segélyezésére. Dr. Good helyére a segélyakció amerikai vezetésére dr. Beach W. Sylvester princetoni lelkészt volt moderátort választották meg, akí eddig is Good dr. jobb keze volt az európai ref. ügyek kezelésében. Belépett a Presb. Szövetségbe a kanadai ref. egyesült egyház 450.000 taggal.

Dél-Dakota az Északamerikai Egyesült Államok egyik állama egyhangúlag a következő határozatot hozta: „Dél-Dakota államának lakosságát kötelezi rá, hogy minden erejével igyekezzék helyreállítani az anyagi és szellemi élet egyensúlyát, hogy gyermekeink az igazságosság alapelveiben neveltethessenek; az egyházak és vasárnapi iskolák rászorítandók, hogy munkájukat intenzívebben végezzék, s terjesszék ki azt minden befolyásuk vagy hatóságuk alatt álló gyermekre; a szülők felhivatnak, hogy minden igyekezetükkel próbálják helyreállítani a családi élet régi befolyását gyermekeik életének szelidítésére, a lelkiismeretesség és erkölcsiség fejlesztésére; hogy a családi istentiszteletek visszaállítandók, s a kicsinyek önfeláldozó szeretet által neveltessenek az igazságosság, becsületesség, mások joga iránti tisztelet erényeiben; az iskolák azonnal reformálják

nevelési módszerüket, úgy, hogy az alapvető tudományok s az egész tananyag az erkölcsi nevelés alapjául szolgáljon; az egész nevelésben a hangsúly az erkölcsi nevelésre helyezendő, a lelkiismeretesség, szülők iránti tisztelet, idősebbek tiszteletének fejlesztésére, minden tudomány és műveltség csak az örök jóságra vezető útnak tekintetvén — mert csakis az itt vázolt úton lehet megakadályozni a bünt és megoltalmazni a civilizációt”.

Itt említjük meg, dr. J. Mateiu cikkét, mely „Egyházunk alapvető problémái” alcimmal, az *Infrățirea* hasábjain jelent meg, s mely szempontjainál és tartalmánál fogva kiválóan tarthat számot érdeklődésünkre. A cikk kifejti, hogy a gör. kel. egyház a magyar imperium alatt azt a feladatot töltötte be, hogy a román nép nemzeti érzését ébren tartsa és ápolja. Ennek tulajdonítható, hogy elvesztette szem elől igazi feladatát, az evang. terjesztését. „Tudjuk, hogy Erdélyben egyházunk teljesen lefoglalván erőit a nemzet megtartásáért vívott harcokban, nem volt abban a helyzetben, hogy kifejlessze és lélekkel áthassa a népet a Kr. tanításának fényével. Ezért vallás szempontjából megmaradtunk a régi tradicionalizmusban... mely azonban nem számolt a lélek nyugtalanságaival, a lelkiismeret mély kérdéseivel, melyek az egyedüli valódi és kinyilatkoztató keresztyénséget, a személyes tapasztalat keresztyénségét hozzák közel az egyénhez. A mi népünk keresztyénsége ma is pusztá vasárnapi formalitás, melyet megtart, az ősi szokás hatalmánál fogva részvén a liturgikus szentszolgálaton, anélkül, hogy lelke megrendülne a Jézus áldozatának felemelő csodájától. Krisztus nem él bennünk, nem próbáltunk leszállani lelkünk mélységeibe egy komoly ker. lelki koncentráció titokzatos útján... Bizonyos, egy személyes keresztyénség hiánya mely keresztyénség az evang. örök igazságaival való közvetlen és állandó kapcsolatból származhatik, okozza nemcsak az egyház mai terméketlenségét, hanem nagy részben magyarázza a politikai harcok hevességét is. Következőleg az egyház igen fontos problémája, mely célját és lényegét adja: a nép lelkiismeretének evangelizálása... A rituális formák passzivizmusát a személyes ker. tapasztalat aktivizmusával kell felváltani... Ezen nagy tevékenységnek. a román nép vallásos átforgalmazásának legelőször is a lelkészek soraiban kell megkezdődnie. Az egyház parancsoló feladata, lelkiismeretesen gondoskodni arról, hogy a jövő papsága hirdesse nekünk azt a Krisztust aki megfeszítettett az ő lelkükben, s nem azt a Jézust, akiről csak az evangelium lapjain olvastak”.

Ezek a szavak, melyek igazságát, mi magunkra nézve sokban elismerhetjük, mutatja, hogy a görög keleti egyházban kiváló férfiak már rájöttek szintén arra, amit egyházunkban lapunk indulása óta mindig hirdet, hogy az egyház akkor tölti be hivatását, ha élő erőkkkel, Krisztus erejével tölti be hiveit. Nagy örömünkre szolgál látni, hogy ezt a gondolatot, mely minden protestáns egyháznak létfeltétele, az orthodox egyház szintén annak ismer

el, s így igazolja a mi belmissziói és egyházépítő tevékenységünk, „aktivizmusunk“ jogosságát és indokoltságát az orthodox egyház szempontjából is. Tökéletes igazsága van az írónak — aki különben minden evangéliumi mozgalom hűséges barátja és támogatója a saját egyházában — hogy ez az egyetlen út, mely a nemzetek közti testvéri megértésre vezet. Nekünk is az a meggyőződésünk, hogy csak az evangélium szelleme az, mely minden igazi békesség forrása, s ha mindkét oldalon ez uralkodik, minden kérdés megoldható. Imádkozunk érte, hogy Isten adjon nagy elterjedést ennek a gondolatnak a gör. kel. egyház vezetőiben, s hogy azt az egyházat minden egyes tagjában hassa át, és népében diadalmaskodjék Isten Lelke az evangéliumi munka minél diadalmasabb előhaladása által. Az evangélium, a Krisztus szellemének szolgálata és terjesztése az a terület, melyen minden egyház — anélkül, hogy feladná ősi mivoltát — egy építő, teremtő munkában testvéri kezet nyújthat egymásnak és együtt dolgozhat Isten dicsőségére. I. L.

Második ifjúsági konferenciánk.

Mikor két évvel ezelőtt épen húsvét táján a Ker. Diákszövetség keleteurópai konferenciájára Cseszka Kubicéba megérkeztünk, akkor vonult el abból a kis pension-ból, mely négy napig a mi konferenciánk színhelyeül volt kijelölve, egy eleven, lármás, mégis fegyelmezett, öntudatos fiúsereg, a cseh ifj. *Renaissance-Mozgalom* tagjai, akik ott tartottak konferenciát. Amint elnéztem a vidám, eleven, mégis öntudatos arcokat, szomorúan gondoltam el, mikor leszünk mi ennyire, mint ezek, hogy bár negyven tagja az ifjúságunknak ilyen határozottan és öntudatosan álljon a Krisztus ügyének zászlója alá. Az ifjúság missziójának ügye, vagy népszerűtlen, rossz hírért költött pietizmus gyanújába volt bonyolítva, vagy elposványosodva hevert a különféle ifj. egyesületek, vallásos körök és egyházi színelőadások vigasztalan mőcsarában. Akik dolgoztak benne és érette, fogva voltak egy régi, az ifjúság vágyaival, óhajtaival nem törődő gondolkozásmód pókhálójában, mely miatt távol jártak az ifjúságtól, nem értették, nem akarták megérteni azt, hanem a maguk tiszteletreméltó, de elavult módszerét próbálgatták ráhúzogatni ruha gyanánt annak dúzzadó ifjú tagjaira. Maga az ifjúság mint egy bűvölet, egy rajongó, irreális, vagy nagyon is materiális életfelfogás nyüge alatt szökött kénytelen vezetőitől, kerülte és megvetette avatag bölcsességüket, átlátszó kegyes fogásaikat, s járt a maga útján. Mikor lesz ebből öntudatos ifjúság?

S ime, azóta mekkorát haladtunk! Kétségtelenül, az ifjúság is közeledett hozzánk, ha azokhoz nem is, akiket akkor

sem, most sem tud és akar megérteni. Egy konferencia, melyen egy csomó diák között két *falusi fiú* találja jól magát, melyen a taps csak egy esetben hangzik fel, mikor az egyik falusi bibliaköri tag azt a vallomást teszi, hogy ha vezetőjük nem volna, *ők akkor sem tudnák félbehagyni* a biblia tanulmányozását, melyen egy diák így szól a bibliáról: „*a biblia nekem drágább mint akármí, a biblia nekem minden!*” Ez történt a kolozsvári konferencián. Csöndes órák, melyek alatt az ifjak lelke nem az iskolai vagy otthoni munka kérdéseivel bíbelődik, hanem az emberi élet legnagyobb kérdéseibe merül el: Mi nekem az imádság? Hogy állok a bibliával? A naponkénti önvizsgálat. Vagy a külső feladatok mezejét tárja fel maga előtt: Az ifjúság helyzete iskoláinkban. Testvéri kapcsolat az ifjúság között. Hivatásunk a faluval szemben. Vagy az egyetlen lehető munkamező, a bibliakör vezetéséről beszélgetünk velük, hogyan lehet azt a kört, mely a biblia köré csoportosul, lelkileg eggyé, hitben erőssé, szolgálatban hűvé alkotni, aztán a reggeli és esti bibliaórák, a baráti találkozások szent percei és órái, melyek új munkára nyitnak kilátást. Ez a három nap, a Szentlélek Isten áldott közellététől boldog és diadalmas idő. Sohasem fogjuk elfelejteni a megnyitó gyűlés boldog, szeretetteljes, a záró gyűlés emelkedett, szomorú és mégis olyan kedves hangulatát.

De hadd idézzek a legilletékesebb tanutól, magától az egyik résztvevőtől pár sort, aki hozzánk írt levelében így szól: „Mikor felmentem nem reméltem, hogy annyit fogok kapni, sőt még kétkedés fogott el, hogy elvállaljam-e, vagy nem a küldetést, de hálát adok az Istennek, hogy oda vezérelt. És remélem, hogy mindenki elmondhatja ezt velem, mert a hiányosságokat pótolta az a szeretet, amellyel bennünket fogadtak. A gyűlés legfőbb hiánya az idő szűke volt (Három nap.) . . . Hogy mit kaptam ott, azt úgyis hiába mondom, mert azok csak puszta szavak lennének, hanem majd tettekben próbálom bebizonyítani.” — Egy apa pedig ezt írja egyik kollegiumunk igazgatójának: „Igen jól eső érzéssel hallgattam (elbeszélését a konferenciáról hazatérő fiúnak) s ha mindenik fiúra olyan mély benyomást tett, . . . akkor nagyon is érdemes, hogy ilyen összejövetelekre mi szülők keressük az alkalmat s hálás köszönettel kérjük fel a vezetőséget. Úgy látom, ha ilyen korban megkapja valami fenséges a gyermeki lelket, a már serdülő ifjút, úgy az a „jól szántott, jól vetett” rovatba könyvelhető.” — E két idézet kiegészíti egymást, noha két távoleső helyről való.

E konferenciának reánk, vezetőkre is vannak tanúságai. Főkép és elsősorban az, hogy szakítunk kell avval a *nemtörődömséggel* egyrésztől, amivel az ifjúság iránt viseltettünk, *érdeklődünk* kell iránta, *szeretünk* kell és keresünk, amit eddig sohasem kerestünk — a *lelkét*. Nem az a nevelés, mikor valaki nekiáll az ifjúságnak és jóindulattól csöpögő szögörgeteggel üti agyon, állandóan kötélén rángatja, hogy csak oda me-

hessen, ahová ő vezényeli, folyton gyanakszik, hogy rosszban járnak és ezért a nyakukon ül, megbénítja közvellségüket, elkobozza kezdeményező erejüket, beleveri az orrukat a lelki eledelbe s állandóan utánuk hordja a bűneik tarisznyáját, hogy elrettentő példa gyanánt mutogasson nekik belőle. Nem, az ifjúságot *képpessé kell* tenni egy szabad, testvéri, szeretetteljes neveléssel arra, hogy saját maguk jussanak a Szentlélekhez, ne csak mások töltéséből részesüljenek abban, maguk érezzék a Lélek hatását, s tudjanak a ker. élet útjaiban járni, mint öntudatos, komoly keresztyének. Adjuk meg, amit magunknak követelünk a Pál szavaival: „Atyámfiak, szabadságra hivatztatok el, ne legyetek emberek szolgái” — s mi magunk se tartsuk őket szolgaságban, hanem segítsük őket élő kapcsolatra az örök Istennel. „Mert Isten országa igazság, békesség és Szentlélek által való öröm.”

Reményljük Isten után, hogy a jövő téli konferencián még több falusi gyülekezetből üdvözölhetünk közöttünk ifjú testvéreket, s hogy a munka Isten dicsőségére, kegyelemről kegyelemre haladni fog.

I. L.

Egyesületek.

Régi pör egyházépítő és belmissziói munkával foglalkozó vezető embereink között annak a vitafalgalása, van-e jogosultsága az egyházban, vagy egyházon kívül egyesületi munkának, erősíti vagy gyöngíti-e ez az egyházat, akadályozza, vagy elősegíti-e annak munkásságát? Nem szólunk itt az *egyházon kívüli* vallásos egyesületek jogosultságának kérdéséről részletesen, csak leszögezzük azt az álláspontunkat, hogy mivel minden vallásos élet egy bizonyos egyházi közösség kereteiben folyik le természetesen, az egyházakat kell alkalmasakká tenni a munkára, ha nem tehetők alkalmassá, reformálni kell őket, de amint nincs felekezeten kívüli vallásosság (s ha van, az torzalak) úgy az interdenominationalis egyesületeknek és szövetségeseknek is csak akkor van értelme, ha céljuk a tagok *saját egyházában* kifejtett munkássága megerősítése s az egyházaknak Isten országa érdekében való együttműködése.

Most azonban az *egyházi* egyesületekről lévén szó, megállapítjuk, hogy két ellentétes irány harcolt ebben mindig egymással. Az egyik *mindent* az egyesületi formáktól várt, azt hitte, ha van egyesület, van egyházi élet. Nyilvánvaló tévedése volt, hogy a *formát* összetévesztette a *lényeggel*, a *szervezetet* azzal a *lélekkel*, melynek abban élnie kell. A másik irány ab ovo félt az egyesületektől, idegen szemmel nézte őket, azzal védekezett ellenük, hogy külföldről importált dolgoknak kiáltotta ki, hirdetve, hogy az egyháznak magának kell szerveiben

végeznie a munkát, melyben azonban csak félig volt igaza, a tény ugyanis az volt, hogy *nem végezte*. Egyházkerületünk hivatalos vezetősége most gyakorlatilag eldöntötte ezt a kérdést, mint a hivatalos lap 20. számában 2404—1924. sz. körleveléből látjuk, az utóbbi álláspont javára. Föl kell tennünk, hogy e rendelkezés alapjául olyan indokok szolgáltak, melyek egyházunk javát, hivatását vették elsősorban lektintetbe. A rendelkezés különben elvileg, bár homályosan, már az egyhker. közgyűlés egyik határozatában ki volt mondva, tehát úglátszik az ott jelenlevő és azt *egyhangúlag* kimondó Atyák képében maga az egész egyházkerület helyezkedett eme álláspontra. Mégis, épen az egyház jövője és munkássága érdekében tartjuk szükségesnek, hogy megvizsgáljuk e kérdést, s lapunk szelleméhez képesül *elvi* kritika tárgyává tegyük azt.

Megállapíthatjuk, hogy lapunk s az általa képviselt irány fennállása óta tiltakozott azon felfogás ellen, mely az egyesületekben látta a belmissziói munka *egyetlen* módszerét. Hangsúlyoztuk számtalanszor, hogy az egyesület hiábavaló, ha nincs benne élet, hogy ez csak eszköz, melyet a *cél* vezet és használ s hogy egy *élettelen* egyesület csak ballaszt, kadáver, mely rontja, akadályozza és bénítja a munkát. Elmondottuk, hogy az evang. munkának két útja van: a *közösségtől az egyénig*, mikor összegyűjtünk egy népréteget, egy ifjúságot egyesületekbe, aztán majd ezekből lesznek, akik munkájukkal másokat is bevezetnek a munkába s a másik: *az egyéntől a közösségig*, mely egyénekben kezdi a munkát, aztán alkotólágú és erősödő köröket, melyek beletorkolnak egy egyesületbe és szervezik a munka ágait.

Jól belátták már a többi ref. egyházakban az egész világon, hogy ez a két irány nem összeférhetetlen ellentét, hanem *egymást kiegészíti* és nem ötlelet vagy szimpathia, hanem a dolog természete hozza magával, hol, melyiket kell alkalmazni. Egy *kis gyülekezetben* meg lehet szervezni a gyülekezetet egyesületi formák nélkül is, mert ott mindenki szem előtt van, s ezerféle módja van a lelkésznek rá, hogy a gyülekezetet bármely osztályát összetartsa. Másképen áll a dolog egy *többezser lelkés gyülekezetben*, ahol a tagok jórésze távol él (lelkileg) magától a központtól, ahol a munkaalkalmak nem olyan kevés számúak, a különböző rétegek különböző elbánást igényelnek, s főképp azt, hogy ők maguk dolgozzanak magukon. A gyülekezet szervezése ilyen helyen egyesületi módszer nélkül aligha oldható meg, ha ki nem akarjuk tenni magunkat annak, hogy dolgozunk 100 emberrel, a többi gondozatlan marad. És ez felelet is arra a naiv kifogásra, mellyel csak a gyülekezetszervezés munkájával egészen ismeretlen emberek élhetnek, hogy az egyesület *gyöngíti* az egyházat. Mert mi az egyesület az egyházban? Az a módszer, ahogy a vallásos eszmény körül csoportosuló ifjúságot, vagy lányokat, vagy egyházi munkára

alkalmas nőket megszervezem, egy közös munka, vagy gondolat köré csoportosítom. Ha az egyház eszménye csak egy egyszerű gondolat volna, tényleg nem volna szükség egyesületre. De az egyház eszménye egy egész életprogram, melynek más a képe az ifjúságra, más a felnőttekre, más a szociális vonatkozásban, mint a kultuszban, vagy nevelésben, más a szegényekkel, mint a bűnben és kísértések közt synlődőkkel, más az élet mindennapi kérdéseire, mint a sajtóra, iratterjesztésre, a vallásos zene ápolására stb. stb. Igen, ha az egyház csak kultuszból, iskolából és administratióból állana s a vallásos élet azt jelentené, részt venni ezekben, akkor mindezt szervezettség nélkül meg lehetne tenni. De ha többet, *életprogramot*, az élet minden vonatkozását felölelő életerőt jelent és tartalmaz az egyház, akkor munkáját bajos lesz ezek nélkül végezni, s csak elerőltetni, vértelenné, gyöngévé teszi ezek hiánya. Még a legzártabb, a hollandi szigorú ref. egyház is tartja és fejlesztí egyesületeit, s nincs a világon egyház, melynek egyesületei ne volnának. Hogy a mi egyesületeinkben nem volt élet, az aligha lehet helytálló érv, hiszen egyrészt igen sok, komoly munkásságot fejtett ki, másrészt, ha egy csatornát behord az iszap, azt nem még jobban eldugjuk, hanem inkább kiássuk és kimélyítjük, hogy áradhasson rajta át a víz. E tekintetben az egyesületeinkről való lemondást határozottan egy sereg igen alkalmas és használható eszköz önkéntes feladásának kellene tartanunk, melyek helyett más eszközökkel még nem rendelkezünk.

Kétségtelen, hogy egy, még a mostaninál is egyszerűbb, lelki munkákban igénytelenebb egyházépítő tevékenység módját meg lehetne találni az egyh. törv. keretei között, noha azok az egyháznak csakis administratív, külső életére mutatnak utat. De már egy nagyobb gyülekezetben, vagy éppen az egész egyházban, lehetetlen. Bizottságokat lehet kinevezni, presbiterket megbízni bizonyos dolgok intézésével — próbáljuk elszámolni, hány száz presbiterre volna szükség, hogy minden munkaágra elég ember álljon rendelkezésre, — de vannak feladatok, amelyekre nem lehet. Egy ifjúsági egyesületet sohasem pótol egy presbiter és egy bizottság sohasem elég erős arra, hogy egy nőegylet helyét elfoglalja. Megszabhatjuk és meg is kell szabnunk ez esetben munkakörüket részletesen, szabályozni kell a módot, ahogy dolgozzanak, adni kell melléjük segítőket, magából az ifjúságból, stb. stb. Mi ez más, mint egy alapszabály, s az egészből mit csináltunk egyebet, mint egy egyesületet, mely ettől csak abban különbözik, hogy hiányzik belőle az egyesület lényege, a spontaneitás, a szabad részvétel, a lelkesedés heve, az ifjúság azon feladata, hogy egymásra hasson, szóval minden, ami az egyesületben és ebben a munkában nevelő erő.

Ezek azok a kérdések, melyek itt szóba jöhetnek. Az

egyik egyh. ker. közgyűlés határozatát egy másik helyettesítheti jobbal, s az idő meg fogja hozni a lehetőségét annak, hogy jobban és világosabban lássuk az útunkat. Mi hisszük, hogy Isten Lelke akár egyesületekkel, akár azok nélkül, munkálkodni fog népünkben és egyházunkban, aminek már vettük is jeleit. S e munkának mindezek csak külső factorai és csatornái.

I. L.

Szerkesztői üzenetek.

1924 április hó 15-től május hó 15-ig befolyt előfizetési díjak:

Puskás Kálmán Brassó 90 Leu. Bedő Béla Brassó 80 Leu. Göncy Gábor Kassa 175 Leu. Péter Károly Kolozsvár 100 Leu. Gyenge György Szentmáté 75 Leu. Vadai Béla Élesd 40 Leu. Sulyok István Nagyvárad 100 Leu. Szalontai Oszkár Alsószelin 275 Leu. Papp József Hontvarsány 250 Leu. Bartha Lajos Aranyosgyéres 100 Leu. Maksáy Albert Lousville 275 Leu. Gulya Géza Kolozsvár 75 Leu. Magyar Domokos Szalokma 75 Leu. Veress Sándor Harasztos 230 Leu. Nagy Domokos 40 Leu.

Olvasóinkhoz. Mivel még igen sokan vannak olvasóink közül olyanok, akik előfizetési díjaikkal hátrálékban vannak, noha lapnak címszalagján mindenki olvashatja mennyi hátráléka van, ujólag kérjük, sziveskedjenek előfizetési díjaikat beküldeni, hogy a nyomdával szemben mi teljesíthessük kötelességünket. Lapunk késésének nagy szerepe van éppen az előfizetési díjak hosszú elmaradásának is.

Többeknek. Érdeklődésükre értesítjük, hogy *Ravasz L.*: Az emberélet útjának felén c. kötete technikai akadályok miatt csak folyó hó végén hagyja el a sajtót. BCU Cluj / Central University Library Cluj